

(۱۰۰) سؤال و جواب

برای دانش آموزان خردسال

در عقیده، نماز، سیرت و آداب

ترجمه‌ی «(۱۰۰) سؤال و جواب لصغار الطلاب في العقيدة والصلاة و السيرة والآداب»

تألیف: آپر انس عبدالخالق بن محمد بن حنان العماد

ترجمه: شاکر الذهبی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحات

مقدمه مترجم.....	۵/
مقدمه مؤلف.....	۷/
بخش ۱) «توحید و عقیده»:	۱۳/
بخش ۲) «طهارت و نماز».....	۳۱/
بخش ۳) «اذکار و علوم قرآن».....	۴۲/
بخش ۴) «آداب و اخلاق».....	۵۲/
بخش ۵) «در سیره ی نبوی ﷺ».....	۶۰/

مقدمه مترجم

الحمد لله والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء وعلى آله وأصحابه ومن
والاه وبعد...

با نهایت تأسف و درد، باید گفت که نظام آموزشی کشور ما [در گذشته و
اکنون] به جای پرورش قلب‌هایی سرشار از محبت، فهم و بردباری، از همان آغاز،
کودکان را در مسیری می‌برد که تعصب، خشونت، و تندی - حتی در برابر
مؤمنان - در جان‌شان ریشه می‌دواند. چنین تربیتی، نه تنها روح اخوت و همدلی را
از جامعه می‌زداید، بلکه زمینه‌ای فراهم می‌آورد که در آن، انسان‌ها به‌خاطر
کوچک‌ترین اختلاف، ریختن خون یکدیگر را روا و حتی موجه می‌پندارند. چه
اندوه‌بار است که مهر و مدارا، جای خود را به کینه و خصومت داده است...

مرحله‌ی آموزش در سنین پایین برای کودکان فرصتی برای رشد و تجربه‌ای
اولیه از زندگی در یک محیط سازمان‌یافته شامل معلمان و گروه‌هایی از کودکان
است. در این محیط، کودک به پیروی از دستورالعمل‌ها عادت می‌کند، دوستی‌ها
و روابط اجتماعی برقرار می‌کند، و با اصول ابتدایی نظام آموزشی که در آینده با آن
روبرو خواهد شد آشنا می‌گردد.

آغاز آموزش در سنین پایین و مشارکت دادن کودکان در مهدکودک‌ها یا مراکز
آموزشی ویژه‌ی سن آن‌ها، موجب تقویت روابط اعتماد بین کودک و همسالان،
معلمان و والدینش می‌شود. همچنین به آن‌ها مهارت‌هایی می‌آموزد که در زندگی
به آن نیاز دارند، آن‌ها را به مشارکت تشویق می‌کند و حس کنجکاوی‌شان را
تقویت می‌نماید.

معلمان در این مراکز می‌کوشند مهارت‌های اجتماعی گوناگون را در کودکان پرورش دهند، تعامل آنان با دیگران را افزایش دهند، و شیوهی مدیریت ناامیدی‌ها و احساساتشان را آموزش دهند؛ که همه‌ی این موارد از عوامل مهم برای موفقیت کودک در آینده است.

معلمان به خوبی می‌دانند که سپردن مسئولیت‌های ساده به کودکان در این سن، باعث شکل‌گیری مهارت‌های گوناگونی در آنان می‌شود که در زندگی روزمره قابل استفاده است. همچنین، مشارکت در کمک به دیگران به آن‌ها کمک می‌کند تا پیوندهای اجتماعی مخصوص خود را ایجاد کنند.

بنده با این که تلاش دارم «سلسله متون طالب العلم» را ترجمه و شرح نمایم؛ و الحمدلله که حصه‌ای از آن تمام شده، اما این کتاب را نیز سودمند دانسته و خواستم ترجمه‌ی آن برای خردسالان تقدیم نمایم. تا بدین وسیله عقیده‌ی شان صحیح شده و از آداب، اذکار و سیرت پیامبر شان (صلی الله علیه وسلم) آگاهی حاصل نمایند.

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه ومن تبعه و صار علی نبی الی یوم الدین

برادر شما: شاکر الذهبی

پشاور - پاکستان

مقدمه مؤلف

سپاس و ستایش مخصوص الله عزوجل است و درود و سلام بر رسول الله صلی الله علیه وسلم و بر خاندان و یارانش و هر آن کس که از او پیروی کند. گواهی می‌دهم که معبودی جز الله یکتا که شریکی ندارد نیست، و گواهی می‌دهم که محمد، بنده و فرستاده‌ی اوست. اما بعد:

در دین اسلام، متون بسیاری وارد شده که در آن‌ها بر توجه به کودکان، تربیت و تأدیب آن‌ها و مراقبت نیکو از ایشان تأکید شده است. [از جمله: الله تعالی می‌فرماید: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا) [تحریم: ۶] «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خود و خانواده‌تان را از آتشی نگه دارید.» از روش‌های پیامبر صلی الله علیه وسلم، نهاده‌سازی عقیده در دل کودکان بود، چرا که آثار نیکویی از جمله اعتماد به الله، توکل بر او، و مراقبت و نظارت الهی بر رفتار خود، به دنبال دارد. از جمله: حدیث ابن عباس رضی الله عنهما که گفت: پشت سر پیامبر صلی الله علیه وسلم سوار بودم، فرمود: «ای پسرک، به تو کلماتی می‌آموزم: الله را حفظ کن، الله تو را حفظ می‌کند. الله را حفظ کن، او را پیش رویت خواهی یافت. اگر درخواست کردی، فقط از الله درخواست کن. اگر یاری خواستی، تنها از الله یاری بخواه. بدان که اگر تمام امت گرد هم آیند تا نفعی به تو برسانند، جز چیزی که الله برایت نوشته، نمی‌توانند، و اگر جمع شوند تا زیانی به تو

برسانند، جز آنچه الله بر تو مقدر کرده نمی توانند. قلم‌ها برداشته شده و صحیفه‌ها خشک شده‌اند.»^۱

پیامبر صلی الله علیه وسلم همچنین دستور داد که کودکان به عبادت عادت داده شوند و آداب را به آنان بیاموزند. از جمله:

حدیث عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنهما: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «فرزندانتان را وقتی هفت ساله شدند به نماز امر کنید، و وقتی ده ساله شدند بر آن‌ها (در صورت ترک نماز) بزیند، و بین شان در بسترها جدا کنید.»^۲

به همین ترتیب، پیامبر صلی الله علیه وسلم کودکان را از اموری که بر بزرگ سالان حرام است بازمی داشت، بدون اینکه بگوید هنوز قلم تکلیف بر آن‌ها جاری نشده. از جمله:

حدیث ابوهریره رضی الله عنه: حسن بن علی خرمایی از خرمای صدقه برداشت و در دهان گذاشت. پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «کِخ کِخ، آن را بینداز! مگر نمی دانی ما صدقه نمی خوریم؟»^۳

با آنکه پیامبر صلی الله علیه وسلم مهربان‌ترین مردم نسبت به کودکان بود، اما هرگز آن‌ها را بر خطا تأیید نمی کرد.

^۱ - روایت از احمد است و حدیث صحیحی است که شیخ ما، مقبل الوادعی در الصحيح المسند (۶۸۵) آن را تصحیح کرده است.

^۲ - روایت از ابوداود با سندی نیکو، و البانی در صحیح ابی داود (۵۰۹) آن را صحیح دانسته است.

^۳ - این حدیث در صحیحین (بخاری و مسلم) آمده است.

بر خلاف بسیاری از مردم که فرزندان خود را بر انواع تخلفات - چه در گفتار، چه در پوشش، چه در رفتار و چه در اخلاق - تأیید می کنند، به بهانه‌ی اینکه آن‌ها هنوز کودک‌اند، و این ضعف و خلل در تربیت است.

شاعر می گوید [که مفهوم شعر آن؛ چنین است]: روزی طاووس با انحراف راه می رفت؛ پسرانش راه رفتن او را تقلید کردند. گفت: چرا کج راه می روید؟ گفتند: تو پیش گام بودی و ما دنباله‌رو تویم. پس تو راحت را راست کن و درست راه برو، چرا که اگر تو درست شوی، ما نیز اصلاح می شویم، مگر نمی دانی ای پدر! هر کس راه رفتن را از مربیان خود می آموزد و نوجوانان ما، بر همان راهی تربیت می شوند که پدرشان عادت‌شان داده است.

و این عمر بن ابی سلمه رضی الله عنه بود که پیامبر صلی الله علیه وسلم او را ادب آموخت، در حالی که کودک بود، و نگفت او هنوز مکلف نیست. عمر می گوید: کودکی بودم که در دامان پیامبر صلی الله علیه وسلم زندگی می کردم، دستم در ظرف غذا این سو و آن سو می رفت. پیامبر صلی الله علیه وسلم به من فرمود: «ای پسرک، نام الله را ببر، با دست راست بخور، و از غذایی بخور که نزد توست.» می گوید: بعد از آن، روش غذایم همین شد.^۱ هر پدر و مادری که در تربیت فرزند خردسال خود کوتاهی کند، باید بر نافرمانی او در بزرگی صبر پیشه کند؛ و نیز آماده‌ی پاسخ گویی در روز قیامت باشد.

^۱ - (روایت در صحیحین).

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «همه‌ی شما شبان (چوپان) هستید و همه در برابر رعیت خود مسئول‌اید. امیر، شبان مردم است و مسئول آن‌هاست. مرد، شبان خانواده‌اش است و مسئول آن‌هاست. زن، شبان خانه و فرزندان شوهرش است و مسئول آن‌هاست. پس همه‌ی شما شبان هستید و همه‌تان مسئول رعیت خود هستید.»^۱

فرزندان ما امروز، کودکان قوم‌اند، اما به‌زودی بزرگان قوم خواهند شد. امام ابن قیم رحمه‌الله در تحفة المودود (ص ۲۲۹) می‌گوید: «هر کس فرزند خود را از آموختن آنچه به کارش می‌آید محروم کند و او را به حال خود رها کند، نهایت بدی را در حق او روا داشته است. بیشترین فساد فرزندان، از ناحیه‌ی پدرانشان است؛ چون آن‌ها را رها کردند و واجبات و سنت‌های دین را به آنان نیاموختند. آنان را در کودکی ضایع کردند، پس نه از خود سود بردند و نه برای پدرانیشان مفید بودند.

چنانکه یکی از فرزندان، پدرش را به خاطر بدرفتاری مؤاخذه کرد و گفت: ای پدر، تو در کودکی به من بدی کردی، پس من در بزرگی به تو بدی کردم؛ مرا در خردسالی تباه کردی، پس تو را در پیری تباه ساختم.» پایان.

از بزرگ‌ترین بدرفتاری‌ها در تربیت فرزندان، رها کردن گوشی‌های هوشمند در اختیار آن‌هاست؛ و نیز ورودشان به سایت‌های خطرناک، بارگیری کلیپ‌های فاسد، که اخلاقشان را تباه می‌کند، فطرت‌شان را تغییر می‌دهد، و قشتان را نابود می‌سازد، و طعمه‌ی شیاطین انس و همنشینان بد می‌گرداند و عقایدشان را از بین می‌برد.

^۱ - (روایت در صحیحین از ابن عمر).

و خطر برای آن‌ها هم از ناحیه‌ی شبهات است و هم از ناحیه‌ی شهوات؛ در سریال‌ها، شبکه‌ها و پیام‌رسان‌ها؛ و خطر شبهات، بزرگ‌تر و سنگین‌تر است. و جز آن کس که الله رحمتش کرده و او را حفظ کرده، نجات نخواهد یافت.

چنان‌که گفته‌اند: هر کس گوسفندان را در سرزمین درندگان بچراند و خود بخوابد، بی‌گمان شیرها چوپانی آن‌ها را به عهده خواهند گرفت!

و کسی که فرزندان‌ش را رها کرده و در نصیحت شان کوتاهی کرده، بیم آن می‌رود که مشمول وعید این حدیث شود: از معقل بن یسار - رضی الله عنه - روایت است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمود: «هر فرمانروایی که مسئولیت گروهی از مسلمانان را به عهده بگیرد و در حالی بمیرد که به آنان، خیانت کرده است، الله بهشت را بر او حرام می‌گرداند».^۱

از نعمت‌های بزرگ الله بر مسلمانان، وجود مدارس حدیث و مساجدی است که قرآن و سنت را بر روش سلف امت آموزش می‌دهند.

و آن‌که موفق، کسی است که مشتاق یادگیری در این مراکز باشد و فرزندان خود را به آموختن عقیده‌ی صحیح و آداب اسلامی تربیت کند.

ناظر مدرسه‌ی کودکان در مسجد ما، درخواست نوشتن رساله‌ای کرد که مجموعه‌ای از پرسش و پاسخ‌ها را به صورت مختصر و آسان گرد آورد؛ لذا ۱۰۰ سؤال و جواب برای دانش آموزان کودک نوشتیم، که شامل بخش‌های زیر است:

۳۰ سؤال در توحید و عقیده

۱- (بخاری: ۷۱۵۱).

۲۰. سؤال در طهارت و نماز

۲۰. سؤال در انکار و علوم قرآن

۲۰. سؤال در آداب و اخلاق

و ۱۰. سؤال در سیره نبوی

از الله عزوجل می خواهیم که این نوشته را پیام آور برکت، خالص برای وجه او، و سودمند برای ما در روز لقای خود قرار دهد.

تألیف:

ابو انس عبدالخالق بن محمد بن سنان العماد

۲۸ محرم ۱۴۴۱ هجری قمری

دارالحدیث - مسجد الفرقان

قُسن - الممره

بخش (۱) «توحید و عقیده»

سؤال ۱: پروردگار تو کیست؟

پاسخ: پروردگار من الله است.

و دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ (انعام: ۱۶۴).
ترجمه: «بگو: آیا پروردگاری جز الله را بطلبم و حال آنکه الله، پروردگار هر چیزی است؟».

سؤال ۲: چه کسی تو را آفریده است؟

پاسخ: الله کسی است که من و همه ی مخلوقات را آفریده است.

و دلیل آن، سخن خدای تعالی است: ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ (زمر: ۶۲).
ترجمه: «الله آفریننده همه چیز است و او بر همه چیز نگهبان است».

سؤال ۳: چرا الله ما را آفرید؟

پاسخ: الله ما را برای عبادت خود آفرید.

و دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ (الذاریات: ۵۶).
ترجمه: «من جن و انسانها را جز برای پرستش خود نیافریده ام».

سؤال ۴: آیا کسی جز الله می تواند سختی و گرفتاری را برطرف کند؟

پاسخ: نه، تنها الله تعالی است که گرفتاری را برطرف می کند.

و دلیل آن، سخن الله سبحان است: ﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ [یونس: ۱۰۷]

ترجمه: «و اگر الله گزند و آسیبی به تو برساند، هیچ کس جز او نمی تواند آن را برطرف کند و اگر برایت اراده ی خیر و نیکی نماید، هیچ کس نمی تواند فضل و احسانش را بازدارد؛ آن را به هرکه از بندگان بخوهد، می رساند. و او، آمرزنده ی مهرورز است».

سؤال ۵: آیا کسی جز الله تعالی از غیب آگاه است؟

پاسخ: نه، هیچ کس جز الله سبحان از غیب آگاه نیست.

و دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ [النمل: ۶۵].

ترجمه: «بگو در آسمان ها و زمین جز الله یکتا کسی غیب را نمی داند».

سؤال ۶: حقّ الله بر بندگان چیست؟

پاسخ: این است که او را عبادت کنند و هیچ چیزی را شریک او ن سازند.

و دلیل آن، حدیث معاذ رضی الله عنه است که گفت:

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «حَقَّ اللهُ بر بندگان این است که او را عبادت کنند و چیزی را شریک او نسازند، و حَقَّ بندگان بر الله این است که کسی را که به او شرک نورزد، عذاب نکند.»^۱

سؤال ۷: توحید چند نوع است؟

پاسخ: توحید سه نوع است:

۱. توحید ربوبیت: یعنی یگانگی الله در آفرینش، مالکیت و تدبیر امور.

الله تعالی فرموده است: ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (۳)﴾ [سوره اعراف، آیه ۵۴] «بدان که فرما نروایی خاص اوست، پس بزرگ است الله، پروردگار جهانیان».

۲. توحید الوهیت: یعنی یگانگی الله در عبادت.

الله تعالی می فرماید: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء: ۳۶].

ترجمه: «و بندگی نمائید الله را و چیزی را با او شریک نورزید».

۳. توحید اسماء و صفات: یعنی یگانگی الله در آنچه از نامها و صفات برای خود دارد، به گونه ای که آنها را بی تحریف و تعطیل، و بی تشبیه و تعیین چگونگی، اثبات کنیم.

الله تعالی می فرماید: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ [الشوری: ۱۱].

ترجمه: «هیچ چیز همانند او نیست، و او شنوای بیناست».

^۱ - (این حدیث در صحیح بخاری و صحیح مسلم آمده و متفق علیه است).

سؤال ۸: کلمه‌ی توحید چیست؟

پاسخ: لا إله إلا الله (معبودی جز الله نیست).

و معنای آن این است که: هیچ معبود بر حقّی جز الله وجود ندارد.
و دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ [حج: ۶۲]
ترجمه: «این بدین سبب است که الله حق است و آنچه را به جای او (به نیایش) می خوانند باطل است و اینکه الله بلند مرتبه‌ی بزرگ منزلت است».

سؤال ۹: ارکان «لا إله إلا الله» چیست؟

پاسخ: این عبارت دو رکن دارد:

۱. نفی و ۲. اثبات.

عبارت «لا إله»: نفی الوهیت از هر چیزی غیر از الله.

عبارت «إلا الله»: اثبات الوهیت برای الله به تنهایی.

و دلیل آن، حدیث طارق بن آشیم اشجعی رضی الله عنه است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر کس الله را یگانه بداند و به آنچه غیر از الله پرستیده می شود کافر گردد، مال و جان‌ش حرام می شود [کسی حق تعرض به او ندارد] و حساب او با الله است.»^۱

سؤال ۱۰: چند شرط برای «لا إله إلا الله» وجود دارد و آن‌ها چیستند؟

پاسخ: هشت شرط دارد که عبارتند از:

(۱) علم که مقابل جهل است.

^۱ - روایت از مسلم است.

دلیل آن حدیث عثمان رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر که بمیرد و بداند که لا إله إلا الله، به بهشت وارد می شود.»^۱

(۲) یقین که مقابل شک است.

دلیل آن سخن الله است: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا﴾ [حجرات: ۱۵].

ترجمه: «مؤمنان کسانی اند که به خدا و پیامبرش ایمان آوردند و سپس دچار شک نشدند».

(۳) اخلاص که مقابل شرک است. دلیل آن سخن الله است: ﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ [الزمر: ۲].

ترجمه: «پس الله را عبادت کن و دین را خالص برای او قرار ده».

(۴) صدق که مقابل دروغ است.

دلیل آن حدیث انس رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «کسی که شهادت دهد لا إله إلا الله و محمد رسول الله را از صمیم قلب، الله آتش جهنم را بر او حرام کرده است.»^۲

(۵) محبت که مقابل بغض است.

دلیل آن سخن الله است:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ [البقرة: ۱۶۵].

^۱ - (روایت مسلم).

^۲ - (متفق علیه)

ترجمه: «و از مردم کسانی هستند که غیر از الله شریکانی برای او برمی گزینند که به اندازه الله آن ها را دوست دارند.»

۶) انقیاد (اطاعت و تسلیم) که مقابل ترک است.

دلیل آن سخن الله است:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ [النساء: ۱۲۵]

ترجمه: «و چه آیینی بهتر از دین کسی ست که خود را تسلیم الله می کند و نیکوکار است؟».

۷) قبول که مقابل رد کردن است.

دلیل آن سخن الله است:

﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [النور: ۵۱]

ترجمه: «گفتار مؤمنان در آن هنگام که به سوی الله و فرستاده اش فراخوانده می شوند تا در میانشان حکم کند، تنها این است که می گویند: شنیدیم و اطاعت کردیم. و آنان رستگارانند.».

۸) کفر به طاغوت.

دلیل آن سخن الله است: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا﴾ [البقره: ۲۵۶]

ترجمه: «بنابر این کسی که به طاغوت (و معبودان باطل) کفر بورزد و به الله ایمان بیاورد، به دست آویز محکم (و ناگسستنی ایمان) چنگ زده است که هیچ گاه گسسته نمی شود».

سوال ۱۱: بزرگ ترین گناه چیست؟

پاسخ: بزرگ‌ترین گناه شرک به الله است، یعنی صرف عبادت یا بخشی از آن را برای غیر الله قرار دادن؛ مانند دعا به مردگان، طلب یاری از آن‌ها، نذر برای آن‌ها، یا برای جنّ یا فرشتگان.

و دلیل آن، سخن الله تعالی است:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا (۴۸)﴾ (النساء: ۴۸).

ترجمه: «بیگمان الله هرگز شرک به خود را نمی بخشد، (ولی) گناهان جز آن را از هر کس که بخواهد می بخشد؛ (زیرا) هر که برای الله شریکی قائل شود، گناه بزرگی را مرتکب شده و دروغ بزرگی را به هم بافته است»!

سوال ۱۲: حکم درخواست کردن از غیر الله چیست؟

پاسخ: دعا و درخواست از غیر الله، چه پیامبران یا اولیا، یا مردگان، یا جنّ باشد، شرک اکبر است و گناهی است که برای کسی که با آن بمرد بخشیده نمی شود.

و دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ (۱۳) إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ (۱۴)﴾ [فاطر: ۱۳ - ۱۴].

ترجمه: «و کسانی را که جز او می خوانید (و می پرستید) حتی به اندازه پوست نازک هسته خرما مالک نیستند! اگر آنها را بخوانید صدای شما را نمی شنوند، و اگر بشنوند به شما پاسخ نمی گویند؛ و روز قیامت، شرک (و پرستش) شما را منکر می شوند، و هیچ کس مانند (الله آگاه و) خبیر تو را (از حقایق) با خبر نمی سازد»

سوال ۱۳: آیا رفتن به پیش جادوگران، ساحران و فالگیران جایز است؟

پاسخ: خیر، جایز نیست.

و دلیل آن، سخن پیامبر صلی الله علیه وسلم است که فرمود: «هر کس به پیش فالگیر رود و از او درباره چیزی بپرسد، نماز چهل شبانه روزش پذیرفته نمی شود.»^۱

سوال ۱۴: پاداش کسی که بر توحید می میرد و پاداش کسی که بر شرک

می میرد، چیست؟

پاسخ: کسی که بر توحید می میرد، پاداشش بهشت است، و کسی که بر شرک می میرد، پاداشش آتش جهنم است.

و دلیل آن، حدیث جابر رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر که بمیرد و چیزی را شریک الله نکند، به بهشت وارد می شود، و هر که بمیرد و چیزی را شریک الله قرار دهد، وارد آتش می شود.»^۲

سوال ۱۵: آیا کسی پس از عذاب در آتش جهنم خارج می شود؟

پاسخ: اهل گناهان کبیره از مسلمانان به وسیله شفاعت یا رحمت الله از آتش

جهنم خارج می شوند.

دلیل آن حدیث ابوسعید رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: الله عزوجل می گوید: «کسانی را از آتش بیرون آورید که در دلشان به اندازه دانه خردلی ایمان دارند.»^۳

^۱ - (روایت مسلم)

^۲ - (روایت مسلم).

^۳ - (متفق علیه).

و حدیث انس رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «شفاعت من برای اهل گناهان کبیره از اتمم است.»^۱
اما کافران هرگز از آتش خارج نمی شوند.
الله تعالی می فرماید: (و آنان هرگز از آتش خارج نخواهند شد) [سوره بقره، آیه ۱۶۷].

سوال ۱۶: ایمان چیست؟

پاسخ: ایمان عبارت است از: گفتار با زبان، اعتقاد در دل، و عمل با اعضا و جوارح.

ایمان با اطاعت افزایش می یابد و با گناه نقصان می یابد.
دلیل آن حدیث ابوهریره رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «ایمان هفتاد و چند شاخه دارد؛ یا هفتاد و چند شعبه دارد. بهترین آن ها گفتن «لا إله إلا الله» است و کم ترین آن ها کنار زدن آزار از راه است؛ و حیا یکی از شاخه های ایمان است.»^۲

سوال ۱۷: ارکان ایمان چند عدد است و دلیل آن چیست؟

پاسخ: ارکان ایمان شش عدد است که عبارتند از:

۱. ایمان به الله.
۲. ایمان به فرشتگان.
۳. ایمان به کتاب های آسمانی.
۴. ایمان به پیامبران.

^۱ - (روایت احمد با سند صحیح، و علامه وادعی آن را تأیید کرده است).

^۲ - (روایت مسلم).

۵. ایمان به روز قیامت.

۶. ایمان به قضا و قدر، خیر و شر آن.

و دلیل آن حدیث عمر بن خطاب رضی الله عنه است که جبرئیل علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه وسلم پرسید: «ایمان چیست؟» پیامبر فرمود: «ایمان این است که به الله، فرشتگانش، کتاب هایش، پیامبران، روز قیامت ایمان بیاوری و به قضا و قدر، خیر و شر آن، ایمان داشته باشی.»^۱

سؤال ۱۸: احسان چیست؟

پاسخ: احسان یعنی اینکه الله را چنان عبادت کنی که گویی او را می بینی، و اگر تو او را نبینی، یقین داشته باش که او تو را می بیند.

سؤال ۱۹: الله عزوجل کجاست؟

پاسخ: الله در آسمان، بالاتر از تمام مخلوقات خود است. دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿وَأَمْنُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾ (۱۶) [الملک: ۱۶]. ترجمه: «آیا از آن کس که در آسمان است ایمن شده اید که شما را در زمین فرو برد پس بناگاه [زمین] به تپیدن افتد».

سؤال ۲۰: آیا الله عزوجل با ما هست؟

پاسخ: الله به علم خود با ما هست، و او بالای عرش خود قرار دارد، و نهایت پاک است.

دلیل آن، سخن الله تعالی است:

^۱ - (روایت مسلم).

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [الحديد: ۴]

ترجمه: «و هر جا که باشید، او با شماست. و الله به کردارتان بیناست».

امام مالک رحمه الله تعالی گفته است: الله عزّ و جلّ در آسمان است و علم او در همه جا هست.^۱

سوال ۲۱: آیا مؤمنان روز قیامت پروردگارشان را می بینند؟

پاسخ: بله، آنان الله را در عرصات قیامت و در بهشت می بینند.

دلیل آن، سخن الله تعالی است:

﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ۖ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ۚ﴾ [القيامة: ۲۲ - ۲۳].

ترجمه: «آری در آن روز صورتهایی شاداب و مسرور است. و به پروردگارشان می نگرد».

سوال ۲۲: عقیده شما درباره قرآن چیست؟

پاسخ: قرآن کلام الله است که نازل شده و مخلوق نیست.

دلیل آن، سخن الله تعالی است: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ

حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [التوبة: ۶].

ترجمه: «و اگر یکی از مشرکان از تو پناه خواست پناهش ده تا کلام الله را بشنود سپس او را به مکان امنش برسان چرا که آنان قومی نادانند».

سوال ۲۳: صحیح ترین کتاب ها بعد از کتاب الله تعالی کدامند؟

پاسخ: صحیح ترین کتاب ها بعد از کتاب الله تعالی، صحیح بخاری و

صحیح مسلم هستند، بر اساس اتفاق علمای امت.

^۱ - (روایت عبدالله بن احمد در کتاب السنّه، اثر: شماره ۱۳)

توضیح: امام نووی رحمه الله گفته است که: دانشمندان متفق القول اند که صحیح ترین کتاب ها بعد از قرآن کریم، دو کتاب صحیح بخاری و مسلم هستند و این دو کتاب توسط امت با قبول کامل پذیرفته شده اند.^۱

سوال ۲۴: آیا در قبر عذابی وجود دارد؟

پاسخ: بله، در قبر عذابی است برای کسی که استحقاق آن را دارد.

دلیل آن، سخن الله تعالی است:

﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ (غافر: ۴۶)

ترجمه: «آنان صبح و شام بر آتش عرضه می شوند، و هنگام قیام ساعت آنان را به شدیدترین عذاب وارد کنید».

و از ابن عباس رضی الله عنه روایت شده که گفت: پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم از کنار دو قبر گذشت و فرمود: «آن دو عذاب می شوند، و این عذاب برای گناه بزرگ نیست؛ اولی کسی بود که خودش را از ادراک پوشانده نمی کرد، و دومی کسی بود که در غیبت و شایعه پراکنی بود.»^۲

پرسش ۲۵: دین تو چیست؟

جواب: دین من اسلام است و الله هیچ دینی غیر از آن را نمی پذیرد.

و دلیل آن، گفته الله متعال است: ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (آل عمران: ۸۵).

^۱ - (شرح مسلم: ۱/۱۴۱).

^۲ - (حدیث متفق علیه).

ترجمه: «کسی که غیر از اسلام، آئینی برگزیند، از او پذیرفته نمی شود، و او در آخرت از زمره ی زیانکاران خواهد بود».

پرسش ۲۶: ارکان اسلام چند تا هستند؟

پاسخ: ارکان اسلام پنج تا هستند که عبارتند از:

۱. شهادتین (گواهی دادن اینکه جز الله معبودی نیست و محمد پیامبر الله است).

۲. نماز.

۳. زکات.

۴. روزه ماه رمضان.

۵. حج بیت الله الحرام برای کسی که توانایی رفتن به آنجا را دارد.

و دلیل آن حدیث ابن عمر رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اسلام بر پنج چیز بنا شده است: شهادت اینکه لا اله الا الله و محمد رسول الله است، برپایی نماز، پرداخت زکات، حج و روزه رمضان».^۱

پرسش ۲۷: شرایط قبول شدن اعمال چیست؟

پاسخ: دو شرط دارد:

اول: اخلاص برای الله تعالی.

دلیل آن حدیث ابو هریره رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «الله تبارک و تعالی می فرماید: «أَنَا أَغْنِي الشُّرَكَاءَ عَنِ الشُّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكُهُ».

^۱ - (متفق علیه).

یعنی: «من، بر خلاف شریکان، به طور مطلق از شرک بی نیازم؛ هر کس، عملی انجام دهد و در آن عمل شریکی را با من قرار دهد، او را با شرکش (عمل شرک آمیزش) وامی گذارم».^۱

دوم: پیروی از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم.
دلیل آن حدیث عایشه رضی الله عنها است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر عملی که بدون دستور ما انجام شود، مردود است».^۲

پرسش ۲۸: بدعت چیست؟ آیا در اسلام بدعت حسنه‌ای وجود دارد؟
جواب: بدعت یعنی چیزی که در دین به خلاف آنچه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اصحابش بر آن بودند، تازه به وجود آمده باشد، چه در عقیده باشد و چه در عمل.

و در اسلام بدعت حسنه‌ای وجود ندارد.
دلیل آن حدیث جابر رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «مراقب باشید از امور تازه‌ای که در دین وارد می‌شود، زیرا هر بدعتی ضلالت است».^۳

پرسش ۲۹: پیامبر تو کیست؟
جواب: پیامبر من محمد صلی الله علیه و سلم است که الله او را به همه مردم، عرب و غیرعرب، جن و انسان، فرستاده است.

^۱ - صحیح مسلم.

^۲ - (رواه مسلم).

^۳ - (رواه مسلم).

و دلیل آن آیه الله است که می فرماید: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [اعراف: ۱۵۸]

ترجمه: «بگو ای مردم، من فرستاده‌ی الله به سوي همه‌ی شما هستم».

پاسخ ۳: وظیفه ما نسبت به پیامبرمان محمد (صلی الله علیه وسلم) چیست؟

جواب: وظایف ما نسبت به پیامبر صلی الله علیه وسلم چند چیز است:

۱. اطاعت او در آنچه دستور داده است.

دلیل: قول الله تعالی:

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾. (النور: ۵۴).

ترجمه: «بگو: «الله را اطاعت کنید، و از پیامبرش فرمان برید! و اگر سرپیچی نمایید، پیامبر مسؤول اعمال خویش است و شما مسؤول اعمال خود! اما اگر از او اطاعت کنید، هدایت خواهید شد؛ و بر پیامبر چیزی جز رساندن آشکار نیست!».

۲. تصدیق او در آنچه خبر داده است.

به دلیل دلیل: قول الله تعالی:

﴿وَالْتَجَمِ إِذَا هَوَىٰ (۱) مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ (۲) وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ (۳) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (۴)﴾ [نجم: ۱-۴]

ترجمه: سوگند به ستاره در آن زمان که دارد غروب می کند. (۱) (که) رفیق شما نه گمراه گشته و نه به بیراه رفته است. (۲) و از روی هوی و هوس سخن نمی گوید. (۳) آن (چیزی که با خود آورده و با شما در میان نهاده است) جز وحیی نیست که (بر او) فرستاده می شو (۴)».

۳. اجتناب از آنچه نهی و بازداشت.

به دلیل دلیل: قول الله تعالی:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ [الحشر: ۷].

ترجمه: «و هر دستوری که رسول به شما داد بگیرید و از هر گناهی شما را باز داشت باز بایستید».

۴. اینکه الله را جز به آنچه شرع کرده عبادت نکنیم.

به دلیل: قول الله سبحانه:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [آل عمران: ۳۱].

ترجمه: «بگو اگر الله را دوست می دارید مرا پیروی کنید تا این که الله شما را دوست دارد و گناهان شما را ببامزد و الله آمرزنده‌ی مهربان است».

۵. اینکه سخن هیچ کس را بر سخن الله مقدم نکنیم.

به دلیل: قول الله تعالی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ [الحجرات: ۱].

ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده اید در برابر الله و رسولش پیشی مجوید»

۶. اینکه پیامبر را بیش از نفس، مال و فرزند دوست بداریم.

دلیل: حدیث انس رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هیچ

کس از شما ایمان نمی آورد مگر آنکه من نزد او محبوب تر از پدر و فرزند و همه مردم باشم.»^۱

^۱ - [متفق علیه]

۷. ایمان به سنت او و چنگ زدن به عقیده و عملی که پیامبر داشت.

دلیل: قول الله تعالی:

﴿وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾ [النساء: ۱۱۳].

ترجمه: «و الله كتاب و حکمت بر تو نازل کرد و آنچه را نمی دانستی به تو آموخت و تفضل الله بر تو همواره بزرگ بود».

و امام شافعی رحمه الله گفته است: حکمت یعنی سنت.

و حدیث عزباض رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «شما را سفارش می کنم به تقوای الله و اطاعت، حتی اگر بنده حبشی باشد. پس هر که پس از من زندگی کند اختلاف بسیار خواهد دید. بر شما باد به سنت من و سنت خلفای هدایت یافته راستین، به آن چنگ بزنید و با دندان محکم بچسبید.»

۸. دوست داشتن اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم و دعا کردن برای آنها.

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ (۱۰) [الشحر: ۱۰].

ترجمه: «و کسانی که بعد از آن ها آمدند و می گویند: پروردگارا بر ما و بر برادران ما که در ایمان بر ما پیشی گرفتند ببخش و درگذر و در دل هایمان نسبت به کسانی که ایمان آورده اند کینه ای مگذار پروردگارا همانا تو رؤوف و مهربانی».

۹. دوست داشتن اهل بیت پیامبر که همسران و مؤمنان از نزدیکان او هستند و نیکی کردن به آنها.

دلیل: حدیث زید بن ارقم رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود:

شما را در اهل بیت خود تذکر و یادآوری می کنم، (یعنی به آنها محبت کنید، و به آنها احترام بگذارید، و به آن ها بد و بیراه نگوئید).^۱

۱۰. دشنام ندادن به صحابه و نزدیکان پیامبر صلی الله علیه وسلم.

به دلیل: حدیث ابی سعید رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود:

«هیچ کس از صحابه ام را دشنام ندهد، چرا که اگر یکی از شما به اندازه کوهی

از طلا در راه الله انفاق کند به پای یکی از آن ها نمی رسد.» [متفق علیه]

بخش ۲) «طهارت و نماز»

سؤال ۳۱: وقتی می خواهی وارد دستشویی شوی و وقتی بیرون می آیی چه می گویی؟

جواب: هنگام ورود می گویم: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».^۱

ترجمه: پروردگارا! از شر شیاطین نر و ماده به تو پناه می برم.

هنگام خروج می گویم: «غُفْرَانُكَ».^۲

ترجمه: «الها! مرا ببامرز».

سؤال ۳۲: مسلمان چگونه وضو می گیرد؟

جواب: بدین ترتیب:

- نیت وضو را با دل خود می کند.
- بسم الله می گوید.
- کف هر دو دست را سه بار می شوید.
- با دست راست مقداری آب برمی دارد، دهانش را سه بار می شوید (مضمضه می کند)، بینی اش را سه بار با دست چپ تمیز می کند (استنشاق و تخلیه می کند).
- صورتش را سه بار می شوید.
- دست راست خود را همراه با آرنج سه بار می شوید.

^۱ - بخاری و مسلم.

^۲ - ابوداود.

- سپس دست چپ را به همان صورت می‌شوید.
- سر خود را کامل با هر دو دست همراه با گوش‌ها یک بار مسح (کشیدن دست) می‌کند.
- پای راست خود را همراه با پاشنه‌ها سه بار می‌شوید.
- سپس پای چپ را به همان صورت می‌شوید.
- سپس می‌گوید: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

سوال ۳۳: چه چیزهایی وضو را باطل می‌کند؟

جواب: باطل‌کننده‌های وضو هفت چیز هستند:

- (۱) خارج شدن چیزی از دو راه طبیعی (یعنی خروج ادرار یا مدفوع).
- (۲) از دست دادن عقل (مثلاً بی‌هوشی یا جنون).
- (۳) خواب عمیق.
- (۴) لمس کردن فرج (اندام تناسلی) با دست، چه از جلو باشد یا از عقب، بدون مانع.

(۵) خوردن گوشت شتر.

(۶) جنابت.

(۷) برگشت از اسلام (ارتداد)، الله ما و دیگران را از آن حفظ کند.

سوال ۳۴: نماز چیست و جایگاه آن در دین چگونه است؟

جواب: نماز عبادتی همراه با گفتار و رفتار است، با تکبیر آغاز می‌شود و با تسلیم پایان می‌یابد. نماز ستون اسلام است.

دلیل این مطلب حدیث معاذ بن جبل رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَزُرُوءُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ».^۱
ترجمه: «سر کارها اسلام است، و ستون آن نماز است، و بلندترین قله آن جهاد در راه الله است».

سؤال ۳۵: نمازهای واجب (فرض) چند تا هستند و تعداد رکعت‌های آن‌ها چقدر است؟

جواب: نمازهای واجب پنج نماز در شبانه روز است که عبارتند از:

۱. صبح: دو رکعت.
۲. ظهر: چهار رکعت.
۳. عصر: چهار رکعت.
۴. مغرب: سه رکعت.
۵. عشاء: چهار رکعت.

سؤال ۳۶: شرایط نماز چند تا است؟

جواب: شرایط نماز نه (۹) مورد است که عبارتند از:

- ۱) اسلام داشتن.
- ۲) عقل داشتن.
- ۳) تمیز و تشخیص صحیح از غیر آن.
- ۴) رفع حدث (پاک بودن از نجاسات کوچک مانند بول یا غائط).
- ۵) زدودن نجاست‌ها.

^۱ - این حدیث را احمد روایت کرده و علامه آل‌بانی آن را در سلسله صحیح (۳۲۸۴) تصحیح کرده است.

۶ پوشاندن عورت.

۷ وارد شدن وقت نماز.

۸ رو به قبله بودن.

۹ نیت کردن.^۱

سؤال ۳۷: ارکان نماز چند تا است و چه چیزهایی هستند؟

جواب: ارکان نماز چهارده تا است که عبارتند از:

۱ ایستادن همراه با توانایی.

۲ تکبیر احرام (گفتن «الله اکبر» برای شروع نماز).

۳ خواندن سوره فاتحه.

۴ رکوع.

۵ اعتدال پس از رکوع (صاف ایستادن بعد از رکوع).

۶ سجده بر هفت عضو.^۲

۷ بلند شدن از سجده.

۸ نشستن میان دو سجده.

۹ آرامش و سکون در تمام حرکات.

۱۰ ترتیب درست بین ارکان.

۱۱ تشهد آخر.

۱۲ نشستن برای تشهد.

۱۳ صلوات بر پیامبر صلی الله علیه وسلم.

^۱ - البته نیت با قلب است و تلفظ آن با زبانه بدعت می باشد.

^۲ - پیشانی و هر دو دست و هر دو زانوی پاها و کناره های قدم پاها.

۱۴) دو سلام پایان نماز.

سؤال ۳۸: بعد از تکبیر احرام چه می گویی؟

جواب: بعد از تکبیر احرام، دعای استفتاح را می خوانم و می گویم:

ترجمه: «اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُتَّقَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ».^۱

ترجمه: «بارِ إلهَا! همچنانکه بین مشرق و مغرب فاصله ایجاد کردی، بین من و گناهانم فاصله ایجاد کن. پروردگارا! همچنانکه لباس سفید از چرک پاک می شود مرا از گناهانم پاک گردان. الهَا! مرا از گناهانم با آب و یخ (برف) و تگرگ شستشو ده».

سپس می گویم: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»، «بسم الله الرحمن الرحيم»، «به الله پناه می برم از شیطان رانده شده، به نام الله بخشنده مهربان.»
بعد از آن سوره فاتحه و هر چه از قرآن آسان باشد را می خوانم.

سؤال ۳۹: نمازگزار هنگام ایستادن در نماز دست های خود را کجا قرار

می دهد؟

جواب: دست راست را روی دست چپ می گذارد، یا بالای سینه و یا زیر

سینه.^۲

^۱ - بخاری و مسلم.

^۲ - دلیل صحیح، بر روی سینه است. اما اگر کسی پایین تر از آن می گذارد، نیز اشکالی ندارد و امر وسیع است. چنانکه امام ترمذی در «الجامع» گفته است. الله علم، مترجم

دلیل این کار حدیث وَاِئِلْ بِنِ حُجْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ است که می گوید: او دید که پیامبر صلی الله علیه وسلم هنگام شروع نماز با تکبیر دست هایش را بالا برد، سپس دست راستش را روی دست چپ گذاشت.^۱

سؤال ۴۰: هنگام رکوع چه می گویی؟

جواب: سه بار می گویم: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» «پاک است پروردگار بزرگ من»..

سؤال ۴۱: هنگام بلند شدن از رکوع و بعد از آن چه می گویی؟

جواب: هنگام بلند شدن از رکوع می گویم: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ» «الله می شنود - و می پذیرد - ستایش کسیکه او را ستایش نماید».
سپس وقتی ایستاده ام می گویم: «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ» «پروردگارا! حمد و ستایش های زیاد، خوب و مبارك از آن تو است».

سؤال ۴۲: هنگام سجده و بین دو سجده چه می گویی؟

جواب: در سجده می گویم: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»، «منزه است پروردگار بزرگ و برتر من» (سه مرتبه)
و بین دو سجده می گویم: «رَبِّ اغْفِرْ لِي رَبِّ اغْفِرْ لِي» «ای الله! مرا ببخش، مرا ببخش».

سؤال ۴۳: در تشهد چه می گویی؟

^۱ - این حدیث را مسلم روایت کرده است، اما در ابوداود و ترمذی و دیگران آمده: پس از آن، آنها را بر روی سینه ای خود قرار داد. برای تفصیل، به شرح جامع ترمذی ویا «فقه الإسلام»، اثر: پدر شهیدم، (شیخ عبدالقنوس حکیمی) رحمه الله مراجعه کنید.

جواب: می گویم: «التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

ترجمه: تمام تحیت های (قولی و بدنی و مالی) برای الله متعال است. سلام بر توباد ای نبی - صلی الله علیه وسلم - و رحمت الله و برکات او. سلام باد بر ما و بر بندگان نیکوکار الله. گواهی میدهم باینکه جز الله معبودی نیست و گواهی میدهم که محمد - صلی الله علیه وسلم - بنده الله و رسول اوست).

سؤال ۴۴: بعد از این تشهد چه می گوئی؟

جواب: صلوات بر پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرستم و بهترین نوع صلوات بر او این است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

ترجمه: ای بار الها! بر محمد - صلی الله علیه وسلم - و آل او رحمت بفرما، همچنانکه به ابراهیم - علیه السلام - و آل او رحمت فرمودی، همانا تو ستوده و با عظمت هستی، بار الها! بر محمد - صلی الله علیه وسلم - و بر آل او برکت ارزانی فرما همچنانکه به ابراهیم - علیه السلام - و آل او برکت ارزانی نمودی، همانا تو ستوده و سزوار ستایشی).

سؤال ۴۵: آن چهار چیز که در تشهد آخر قبل از سلام از آنها پناه گرفته می شود، چیست؟

جواب: آن ها همان مواردی هستند که در این دعا آمده است:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ».

ترجمه: «الهی! من از عذاب قبر، و از فتنه‌ی مسیح دجال، و فتنه‌ی زندگی و مرگ به تو پناه می‌برم. بار الها! من از گناه و زیان، به تو پناه می‌آورم».

سوال ۴۷: بعد از سلام چه می‌گوییم؟

جواب: می‌گوییم: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ (سه مرتبه)، اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ».

ترجمه: «از الله طلب آمرزش می‌کنم؛ الاهی تو سلامی، و سلامتی از جانب تو است، تو بسیار بابرکتی، ای صاحب عظمت و بزرگی».

سپس آیه‌ی کرسی را می‌خوانم: «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ».

ترجمه: (الله: معبودی جز او نیست، زنده و به خود پاینده است، نه او را پینکی می‌گیرد و نه (هم) خواب، هر آنچه در آسمانها و (هر) آنچه در زمین است از آن اوست، چه کسی است آنکه بحضور او شفاعت کند مگر به اجازه‌ی او؟ آنچه را که در پیش روی و پشت سر بندگان است میداند، و ایشان به چیزی از علم او احاطه کرده نمی‌توانند، مگر به آنچه او اراده کند، کرسی او آسمانها و زمین را دربر گرفته است، و نگهبانی آنها او را خسته نمی‌سازد، و او بسیار بلند (مرتبه) و بسیار با عظمت است).

بعد می‌گوییم: «سُبْحَانَ اللَّهِ» سی و سه بار.

سپس می‌گوییم: «وَالْحَمْدُ لِلَّهِ» سی و سه بار.

بعد می‌گوییم: «وَاللَّهُ أَكْبَرُ» سی و سه بار.

و در پایان، می‌گوییم:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

ترجمه: «معبودی «بحق» بجز الله، وجود ندارد. شریکی ندارد، پادشاهی از آن اوست، ستایش شایسته‌ی اوست، و او بر هر چیزی توانا است، الهی! آن چه تو بدهی، هیچ کس مانع آن نمی‌گردد، و آنچه تو منع کنی، هیچ کس نمی‌تواند آنرا بدهد. توانگر، او را ثروتش از عذاب تو نجات نمی‌دهد، و «تمامی شکوه و» ثروت از آن تو است».

سؤال ۴۷: تعداد نمازهای رواتب^۱ چند تا است؟

جواب: نمازهای سنت (رواتب) دوازده رکعت هستند که عبارتند از:

- دو رکعت قبل از نماز صبح (فجر).
- چهار رکعت قبل از نماز ظهر و دو رکعت بعد از آن.
- دو رکعت بعد از نماز مغرب.
- دو رکعت بعد از نماز عشاء.

سؤال ۴۸: چه چیزهایی نماز را باطل می‌کند؟

جواب: باطل‌کننده‌های نماز هشت چیز است:

^۱ - که مادر عرف، آنرا «سنتهای نمازهای پنج‌گانه» می‌نامیم.

۱. صحبت عمدی همراه با آگاهی و قصد، ولی اگر فراموشکار یا جاهل باشد، نمازش باطل نمی‌شود.
۲. خندیدن.
۳. خوردن.
۴. نوشیدن.
۵. آشکار شدن عورت.
۶. زیاد انحراف از قبله.
۷. بازیگوشی زیاد و مداوم در نماز.
۸. از بین رفتن طهارت (پاکی).

سوال ۴۹: حکم کسی که نماز را ترک می‌کند چیست؟

جواب: کسی که نماز را ترک کند، کافر و مشرک است.

دلیل این مطلب حدیث جابر رضی الله عنه است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «بین انسان و شرک و کفر، ترک نماز است.»^۱

سوال ۵۰: تعداد تکبیرهای نماز جنازه چند تا است و در آن چه گفته می‌شود؟

جواب: نماز جنازه چهار تکبیر دارد:

- بعد از تکبیر اول: سوره فاتحه را می‌خوانم.
- بعد از تکبیر دوم: صلوات ابراهیمی را می‌خوانم.

^۱ - این حدیث را مسلم روایت کرده است.

➤ بعد از تکبیر سوم: برای میت دعا می‌کنم: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِزَّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ [وَعَذَابِ النَّارِ]».

ترجمه: «بار الها! او را ببخش، و بر او رحم کن، و عافیت نصیبش بگردان، و از وی گذشت کن. الهی! میهمانی او را گرامی بدار، و قبرش را وسیع بگردان، و او را با آب و برف و تگرگ بشوی، و از گناهان، چنان پاکش بگردان که لباس سفید را از آلودگی، پاک و تمیز می‌گردانی. پروردگارا! به او خانه ای بهتر از خانه اش، و خانواده ای بهتر از خانواده اش، و همسری بهتر از همسرش، عنایت بفرما، و او را وارد بهشت کن، و از عذاب قبر و دوزخ پناهِش ده».

و بعد از تکبیر چهارم: به سمت راست و چپ سلام می‌دهم.

بخش ۳) «ادکار و علوم قرآن»

سوال ۵۱: هنگام خواب و بیدار شدن از خواب چه کار می‌کنی و چه می‌گویی؟

جواب: هنگام خواب وضو می‌گیرم، بر پهلوی راست می‌خوابم، دستم را زیر گونه‌ام می‌گذارم و می‌گویم: «بِسْمِکَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا» (به نام تو، ای الله، می‌میرم و زنده می‌شوم).

و هنگام بیدار شدن می‌گویم: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ» (ستایش برای الهی است که ما را پس از آن‌که خواباند، زنده کرد، و بازگشت به سوی اوست).^۱

سوال ۵۲: وقتی وارد خانه می‌شوی و وقتی از آن خارج می‌شوی، چه می‌گویی؟

جواب: هنگام خارج شدن از خانه می‌گویم: «بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.»

(به نام الله، بر الله توکل کردم، هیچ قدرت و نیرویی نیست مگر به کمک الله).^۲

و هنگام وارد شدن می‌گویم: «بِسْمِ اللَّهِ.»
(به نام الله).

^۱ - بخاری و مسلم.

^۲ - ابوداود.

سؤال ۳۵: وقتی وارد مسجد می شوی و وقتی از آن خارج می شوی، چه می گویی؟

جواب: هنگام ورود به مسجد، پای راست را جلو می گذارم و می گویم: «اللهم افتح لي أبواب رحمتك»
 (الها! درهای رحمت را به روی من بگشا).
 و هنگام بیرون رفتن، پای چپ را جلو می گذارم و می گویم: «اللهم إني أسألك من فضلك».

ترجمه: (الها! از فضل و بخشش تو درخواست می کنم).^۱

سؤال ۳۶: وقتی می خواهی غذا بخوری یا چیزی بنوشی، چه می گویی؟

جواب: وقتی می خواهم غذا بخورم یا چیزی بنوشم، می گویم: «بِسْمِ اللَّهِ»
 (به نام الله).

و دلیل آن حدیث عمر بن ابی سلمه رضی الله عنهما است که گفت: من کودکی بودم در کنار پیامبر صلی الله علیه وسلم، و دستم در ظرف غذا این سو و آن سو می رفت.

پس رسول الله صلی الله علیه وسلم به من فرمود: «ای پسرک! نام الله را ببر، با دست راستت بخور، و از جلوی خودت بخور».^۲

سؤال ۳۷: وقتی از خوردن غذا یا نوشیدن چیزی فارغ می شوی، چه می گویی؟

^۱ - ابن ماجه.

^۲ - این حدیث مورد اتفاق (بخاری و مسلم) است.

جواب: وقتی از خوردن غذا یا نوشیدن نوشیدنی فارغ شوم، می گویم: «الحمد لله» (سپاس الله را).

و دلیل آن حدیث انس رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «همانا الله از بنده ای که غذایی می خورد و او را بر آن ستایش می کند، یا نوشیدنی می نوشد و او را بر آن ستایش می کند، خشنود می شود.»^۱

سوال ۵۶: وقتی چیزی تو را خوشحال یا شگفت زده کرد، چه می گویی؟

جواب: می گویم: «اللهم بارک فيه» (الها، در آن برکت قرار بده).

و دلیل آن، حدیث ابوامامه بن سهل بن حنیف رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «چرا یکی از شما می خواهد برادرش را بکشد؟! اگر کسی از شما چیزی دید که او را خوشحال یا شگفت زده کرد، باید برای آن برکت بخواهد.»^۲

سوال ۵۷: وقتی صدای مؤذن را می شنوی، چه می گویی؟

جواب: مانند مؤذن تکرار می کنم، به جز در دو جمله ای «حَيَّ عَلَى الصَّلَاة» و «حَيَّ عَلَى الْفَلَاح»، که به جای آن ها می گویم: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».

سپس پس از پایان اذان می گویم: «اللهم صلّ علی محمد... اللهم ربّ هذه الدعوة التامة، والصلاة القائمة، آتِ محمدًا الوسيلة والفضيلة، وابعته مقامًا محمودًا

^۱ - این حدیث را مسلم روایت کرده است.

^۲ - این حدیث را ابن ماجه روایت کرده و شیخ آلبنی رحمه الله آن را صحیح دانسته است.

الذي وعدته.» (الها! پروردگار این دعوت کامل و نماز برپا شده، به محمد مقام وسیله و فضیلت عطا کن، و او را به مقام ستوده ای که وعده اش را داده ای، برسان).^۱

سؤال ۵۸: چه زمانی می گویی: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» (به الله پناه می برم از شیطان رانده شده)؟

جواب: این جمله را در موارد زیر می گویم:

- هنگام تلاوت قرآن.
- هنگام وسوسه در نماز؛ در این حالت پناه می برم (به الله) و سه بار به سمت چپم فوت می کنم.
- هنگام خشم و عصبانیت.
- هنگام شنیدن عرعر (نعره) الاغ.
- و وقتی در خواب رؤیایی می بینم که از آن خوشم نمی آید.

سؤال ۵۹: وقتی انجام کاری برای دشوار شد، چه می گویی؟

جواب: می گویم: «اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا، وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا».^۲

ترجمه: (الها! هیچ چیز آسان نیست مگر آنچه تو آسانش کرده باشی، و تو می توانی اندوه و سختی را اگر بخواهی، آسان گردانی).

سؤال ۶۰: بهترین استغفار چیست؟

جواب: بهترین استغفار این است که بگویی: «اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا

^۱ - بخاری و مسلم.

^۲ - ابن حبان.

صَنَعْتُ، أَبَوُكَ لَكَ نِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبَوُكَ لَكَ بِذَنْبِي فَاعْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.»

ترجمه: «الهی! تو پروردگار من هستی، بجز تو معبود دیگری نیست، تو مرا آفریدی، و من بنده‌ی تو هستم، و بر پیمان و عده ام با تو بر حسب استطاعت خود، پایبند هستم، و از شر آنچه که انجام داده ام به تو پناه می برم، به نعمتی که به من عطا فرموده ای، اعتراف می کنم، و به گناهم اقرار می نمایم، پس مرا ببخشای، چرا که بجز تو کسی گناهان را نمی بخشاید.»

سؤال ۷۱: چه زمانی می گویی: «بِاسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ، فِي الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»؟

جواب: این عبارت را سه بار در صبح و سه بار در عصر می گویم.^۱

سؤال ۷۲: چه زمانی می گویی: «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»؟

جواب: این جمله را هنگام غروب (شب) می گویم.^۲

و همچنین وقتی وارد خانه ای می شوم که می ترسم در آن حشرات یا چیزهای آزار دهنده ای باشد، می گویم.

سؤال ۷۳: حدیث را کامل کن: از ابوهریره رضی الله عنه نقل شده که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «کسی که صبح و عصر صد بار بگوید: سبحان الله و بحمده...»

^۱ - ابوداود و ترمذی.

^۲ - مسند احمد.

جواب: «کسیکه به هنگام صبح و شام کردن صد بار سبحان الله و بحمده بگوید، هیچکس در روز قیامت بهتر از آنچه وی آورده نمی آورد، مگر آنکه مثل او گفته و یا افزوده باشد»^۱.

سوال ۷۴: کدام سوره است که هر کس آن را در خانه اش بخواند، شیطان از آن خانه فرار می کند؟

جواب: سوره بقره است.

و دلیل آن حدیث ابوهریره رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «خانه های خود را قبرستان قرار ندهید، زیرا شیطان از خانه ای که در آن سوره بقره خوانده شود، فرار می کند»^۲.

سوال ۷۵: بزرگ ترین سوره در قرآن کدام است؟

جواب: بزرگ ترین سوره در قرآن، سوره فاتحه است. این سوره هفت آیه است و قرآن عظیم نامیده می شود و چنین است:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ».

ترجمه: ستایش الهی راست پروردگار جهانیان الله که بی اندازه مهربان و نهایت با رحم است. الله مالک روز جزا است. خاص ترا می پرستیم و خاص از تو کمک می خواهیم. به ما راه راست را بنما. راه کسانی را که بر ایشان نعمت

^۱ - این حدیث را مسلم روایت کرده است.

^۲ - (این حدیث را مسلم روایت کرده است).

خویش را ارزانی کرده ای نه راه کسانی را که مورد خشم واقع شده اند و نه هم راه گمراهان).

سوال ۷۶: بزرگ ترین آیه در قرآن کدام است و کی آن را می خوانی؟

جواب: بزرگ ترین آیه در قرآن آیه الكرسي است و آن را می خوانم:

- بعد از نمازهای واجب.

- هنگام خواب.

- و هر صبح و شام.

و آیه الكرسي چنین است:

«اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ».

ترجمه: (الله: معبودي جز او نيست، زنده و به خود پاينده است، نه او را پينيكي مي گيرد و نه (هم) خواب، هر آنچه در آسمانها و (هر) آنچه در زمين است از آن اوست، چه كسي است آنكه بحضور او شفاعت كند مگر به اجازه او؟ آنچه را كه در پيشروي و پشت سر بندگان است ميداند، و ايشان به چيزي از علم او احاطه كرده نميتوانند، مگر به آنچه او اراده كند، كرسي او آسمانها و زمين را دربر گرفته است، و نگهباني آنها او را خسته نمي سازد، و او بسيار بلند (مرتبه) و بسيار با عظمت است).

سوال ۷۷: کدام دو آیه هستند که اگر کسی آنها را در یک شب

بخواند، برایش کافی است؟

جواب: آن دو آیه، دو آیه آخر سوره بقره هستند، یعنی:

«أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ».

ترجمه: (پیامبر به چیزی که به او از طرف پروردگارش نازل شده است ایمان دارد، و مؤمنان نیز، همه به خدا فرشتگان، کتابهایش و پیامبرانش ایمان آورده اند (آنها میگویند) میان هیچ یک از پیامبران او فرق نمی گذاریم، و گفتند: شنیدیم و فرمان بردیم. (خواهان) آمرزش تو هستیم. ای پروردگار ما! و بسوی تو است بازگشت).

پرسش ۷۸: کدام سوره معادل یک سوم قرآن است؟

جواب: سوره «قل هو الله أحد» است.

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» [الإخلاص: ۱ - ۴].

ترجمه: «به نام الله بخشنده‌ی مهربان (بگو الله یگانه است، الله، بی نیاز است، نه زاده، و نه زاده شده است، و نه همتایی دارد».

پرسش ۷۹: معوذتین چیستند و چه زمانی آنها را بخوانیم؟

جواب: معوذتین دو سوره «الفلق» و «ناس» هستند که اینگونه‌اند:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ (۱) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (۲) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ (۳) وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (۴) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ».

ترجمه: «به نام الله بخشنده‌ی مهربان (بگو پناه می برم به الله سپیده دم. از شرّ آنچه آفریده است، و از شرّ شب بدانگاه که کاملاً فرامی رسد، و از شرّ کسانی که در گره ها می دمند، و از شرّ حسود بدانگاه که حسد می ورزد).

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (۱) مَلِكِ النَّاسِ (۲) إِلَهِ النَّاسِ (۳) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ (۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ (۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ».

ترجمه: «به نام الله بخشنده‌ی مهربان، (بگو پناه می برم به پروردگار مردمان، به مالک و حاکم «واقعی» مردم، به معبود «بحق» مردم، از شرّ وسوسه گری که واپس می رود، از وسوسه گری است که در سینه های مردم به وسوسه می پردازد، «در سینه های مردمانی» از جن ها و انسان ها».

و معوذتین را همراه با سوره «قل هو الله أحد» این گونه می خوانم:

- در اذکار صبح و عصر.
- پس از نمازها.
- هنگام خواب: کف دست ها را جمع کرده و در آن ها می دمم و آنها را می خوانم و تا حد توان بدنم را با آنها می پوشانم، این کار را سه بار تکرار می کنم.
- هنگام رقیه (دعا و درمان) برای بیماری ها.

سوال ۷۰: ذکرى که بعد از قرائت قرآن و در پایان مجلس گفته می شود،

کدام است؟

جواب: ذکرى که در این موقع گفته می شود این است: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ».

ترجمه: پاکی تو ای الله - جل جلاله - . همه ستایش ترا است، گواهی میدهم
بر اینکه بجز تو معبودی نیست، از تو آموزش میطلبم و به تو توبه گارم.

بخش ۴) «آداب و اخلاق»

سوال ۷۱: چه کسی بیشتر از همه شایسته‌ی همراهی نیکو است؟

جواب: بیشتر از همه شایسته‌ی همراهی نیکو، مادر است، سپس پدر، سپس نزدیک‌ترین خویشاوند به ترتیب.

دلیل این گفته حدیث ابوهریره رضی الله عنه است که گفت: مردی از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم پرسید: «ای رسول الله! چه کسی سزاوارترین مردم به همراهی نیکو است؟» پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: «مادرت، سپس مادرت، سپس مادرت، سپس پدرت، سپس نزدیک‌ترین نزدیکان تو».^۱

سوال ۷۲: وظیفه ما نسبت به عالم و شیخ بزرگ چیست؟

جواب: وظیفه ما نسبت به آنان، تکریم و احترام است.

دلیل آن حدیث عباد بن صامت رضی الله عنه است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «کسی که بزرگ ما را گرامی ندارد، کوچک ما را رحم نکند و حق عالم ما را نشناسد، از ما نیست».^۲

سوال ۷۳: چه اعمالی باعث افزایش عمر می‌شوند؟

جواب: صله رحم، خوش خلق بودن و نیک‌خواهی با همسایگان.

^۱ - این حدیث در صحیحین (متفق علیه) آمده و لفظ آن در مسلم است.

^۲ - این حدیث را احمد و حکیم روایت کرده‌اند و شیخ البانی آن را صحیح دانسته است.

دلیل آن حدیث عایشه رضی الله عنها است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «صله رحم، خوش خلقی و نیک خواهی با همسایگان، خانه‌ها را آباد می‌کنند و در عمرها افزایش می‌دهند.»^۱

س ۷۴: وقتی کسی به تو لطف و احسانی کرد، چه می‌گویی و چه می‌کنی؟

جواب: من به او پاسخ خوبی می‌دهم و برایش دعا می‌کنم، و می‌گویم: جزاک الله خیرا.

دلیل آن حدیث ابن عمر رضی الله عنهما است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر کس به شما احسانی کرد، پاسخ او را بدهید؛ اگر چیزی برای جبران نداشتید، برایش دعا کنید تا ببینید که گویی جبران کرده‌اید.»^۲

سوال ۷۵: کسی که عطسه می‌کند چه بگوید و پاسخ او چگونه باشد؟

جواب: پیامبر صلی الله علیه وسلم آداب این حالت را به ما آموخت و فرمود: «هرگاه یکی از شما عطسه کرد، بگوید: الحمد لله. و برادر یا همراهش به او بگوید: یرحمک الله. و اگر به او گفته شد: یرحمک الله، پاسخ دهد: یهدیکم الله ویصلح بالکم.»^۳

- «الْحَمْدُ لِلَّهِ» ثناء و ستایش باد مر الله را.

- «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» الله ترا مورد رحمت خود قرار دهد.

^۱ - این حدیث را احمد روایت کرده و علامه البانی آن را صحیح دانسته است.

^۲ - این حدیث را ابو داود با سند صحیح روایت کرده و علامه البانی و الوادعی آن را تصحیح کرده‌اند.

^۳ - این حدیث را بخاری از ابی هریره رضی الله عنه روایت کرده است.

«يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بَالَكُمْ» الله شما را هدایت کند و حال شما را درست بگرداند.

سوال ۷۷: هنگام خمیازه (فاژه) کشیدن و عطسه کردن چه کار باید کرد؟

جواب: هنگام خمیازه: دهان خود را با دست می پوشانم. دلیل آن حدیث ابوسعید رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هرگاه یکی از شما خمیازه کشید، با دستش دهانش را بپوشاند، زیرا شیطان وارد می شود.»^۱

هنگام عطسه: صدای خود را پایین می آورم و دهان و بینی ام را با پارچه یا دستمال می پوشانم. دلیل آن حدیث ابوهریره رضی الله عنه است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم وقتی عطسه می کرد، دست یا پارچه ای را بر دهانش می گذاشت و صدایش را پایین می آورد.^۲

پرسش ۷۷: حق مسلمان بر مسلمان چیست؟

جواب: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «حق مسلمان بر مسلمان شش چیز است:

- اگر او را دیدی بر او سلام کن.
  - اگر تو را دعوت کرد، دعوت او را اجابت کن.
  - اگر از تو درخواست نصیحت نمود، او را نصیحت کن.
  - اگر عطسه زد و الحمد لله گفت، به او جواب ده (یعنی بگو: یرحمك الله)
- الله تو را رحم کند.

^۱ - (روایت مسلم).

^۲ - (روایت ابو داود، و تصحیح علامه وادعی رحمه الله).

- اگر مریض شد، او را عیادت کن.
- اگر فوت نمود، جنازه او را تشییع کن.^۱

سوال ۷۸: حق راه چیست؟

جواب: از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم سؤال شد حق راه چیست؟ فرمود:

- پایین انداختن نگاه.
- جلوگیری از آزار.
- پاسخ دادن به سلام.
- امر به معروف و نهی از منکر.^۲

سوال ۷۹: چه زمانی مسواک می زنی؟

جواب: من مسواک می زنم:

- هنگام وضو گرفتن.
- هنگام نماز خواندن.
- هنگام قرائت قرآن.
- هنگام بیدار شدن از خواب.
- هنگام تغییر بوی دهان.
- هنگام وارد شدن به خانه.

سوال ۸۰: حدیث را کامل کن: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«مسلمان کسی است که مسلمانان از (...) او در امان باشند!»

^۱ - (روایت مسلم از ابوهریره رضی الله عنه)

^۲ - این روایت از ابو سعید رضی الله عنه نقل شده و مورد اتفاق است.

جواب: «... از زبان و دستش.»^۱

سوال ۸۱: حدیث را کامل کن: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «آنچه تو را به شک می اندازد رها کن و به چیزی پرداز که در آن شک نداری...»

جواب: ... زیرا راستگویی آرامش است و دروغ شک و تردید.»^۲

پرسش ۸۲: حکم تشبه (مشابهت) به کفار چیست؟

جواب: تشبه (مشابهت) به کفار حرام است، و دلیل آن حدیث ابن عمر رضی الله عنهما است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر کس خود را به قومی شبیه کند، از آنهاست.»^۳

و از نمونه های تشبه (مشابهت) به آنان عبارت است از:

■ مدل موی قزع، که شامل اصلاح کناره های سر و گذاشتن وسط سر است.

■ تراشیدن ریش و پوشیدن شلوارهای خاص آنها.

■ آرایش زنان و اختلاط آنان با نامحرم.

■ حزب گرایی، حمایت های حزبی، شورش ها و انقلاب ها.

سوال ۸۳: علائم نفاق چیست؟

جواب: علائم نفاق را پیامبر صلی الله علیه وسلم بیان کرده است، و از جمله آنهاست:

^۱ - متفق علیه، از عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما.

^۲ - روایت ترمذی از حسن بن علی رضی الله عنهما، و علامه وادعی آن را تصحیح کرده است.

^۳ - این حدیث را احمد روایت کرده و علامه البانی آن را صحیح دانسته است.

- وقتی صحبت می کند دروغ می گوید.
- وقتی وعده می دهد خلاف وعده می کند.
- وقتی امانت داده می شود خیانت می کند.
- وقتی پیمان می بندد خیانت می کند.
- وقتی به مشاجره می پردازد، دشنام می دهد.

سوال ۸۴: غیبت و سخن چینی چیست؟

جواب:

غیبت: یاد کردن از برادرت (یا کسی) به آنچه که در غیاب او برایش ناخوشایند است، و این کار حرام است. دلیل آن گفته الله متعال است: (وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا) [الحجرات: ۱۲] «و غیبت نکند بعضی شما بعضی را آیا دوست می دارد».

سخن چینی: نقل کردن سخن میان مردم برای ایجاد فساد و جدایی بین آنها، و این کار نیز حرام است. دلیل آن حدیث حذیفه رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم است که فرمود: «سخن چین وارد بهشت نمی شود».^۱

سوال ۸۵: جایگاه مساجد در اسلام چیست و آداب آن کدام ها اند؟

جواب:

- مساجد محبوب ترین مکان ها نزد الله هستند و برای ذکر الله، نماز، دعا و قرائت قرآن ساخته شده اند. مساجد آدابی دارند که از جمله آنها عبارتند از:
- نماز دو رکعتی هنگام ورود به مسجد پیش از نشستن.
  - راه رفتن در مسجد با آرامش و سکونت خاطر.
  - پایین آوردن صدا و اجتناب از سر و صدا و هیاهو.

^۱ - (متفق علیه).

- مراقبت و حفظ نظافت مسجد.
- خودداری از تف کردن در مسجد.
- نماز با خشوع و آرامش و دوری از بازی و سرگرمی در مسجد.
- عدم ورود به مسجد برای کسی که بوی پیاز، سیر یا پیازچه می دهد.
- خودداری از خواندن آوازه های بی مورد در مسجد.
- ممنوعیت خرید و فروش در داخل مسجد.

سوال ۸۶: چرا پیامبر صلی الله علیه وسلم از خذف (پرتاب کردن

سنگریزه) نهی کرده اند؟

جواب: چون خذف باعث شکستن دندان ها و آسیب رساندن به چشم می شود.

و دلیل آن حدیث عبدالله بن مغفل رضی الله عنه است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم از خذف نهی کرد و فرمود: «خذف شکار نمی گیرد و دشمن را نمی رنجاند، ولی دندان را می شکند و چشم را کور می کند.» [متفق علیه]

سوال ۸۷: حکم تصویر کشیدن موجودات دارای روح چیست؟

جواب: تصویر کشیدن موجودات دارای روح مانند انسان، حیوان یا پرنده از گناهان بزرگ است.

دلیل آن حدیث ابن مسعود رضی الله عنه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «شدیدترین مردم در عذاب روز قیامت کسانی هستند که تصویر می کشند.» [متفق علیه]

سوال ۸۸: آیا شنیدن آهنگ، ساز و موسیقی جایز است؟

جواب: خیر، جایز نیست؛ زیرا این‌ها انسان را از یاد الله باز می‌دارد و دل را فاسد می‌کند.

دلیل: حدیث ابو مالک اشعری رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «از امت من کسانی خواهند بود که زنا، ابریشم، شراب و آلات موسیقی را حلال می‌شمارند.»^۱

اگر این‌ها حلال بودند، هرگز مورد مذمت قرار نمی‌گرفتند و کنار حرام‌هایی مثل شراب و زنا قرار داده نمی‌شدند... همان‌طور که ابن القیم رحمه الله بیان کرده است.

سوال ۸۹: آیا غش کردن (تقلب و فریب کاری) جایز است؟

جواب: خیر، جایز نیست، دلیل: حدیث ابو هریره رضی الله عنه که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «کسی که به ما (مسلمانان) خیانت کند و غش (تقلب و فریب کاری) نماید، از ما نیست.»^۲

سوال ۹۰: حدیث را کامل کنید: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هیچ‌یک از شما مؤمن نمی‌شود تا...»

جواب: «... برای برادرش آنچه را که برای خودش دوست دارد، دوست بدارد.»^۳

پایان بخش چهارم.

^۱ - رواه ابو داود با سند صحیح.

^۲ - (رواه مسلم)

^۳ - (متفق علیه، از انس رضی الله عنه)

بخش ۵) در سیره نبوی ﷺ

سوال ۹۱: نام پیامبر ﷺ چیست؟ و کی و کجا متولد شد؟

جواب: پیامبر ﷺ در سال فیل در مکه مکرمه (ام القری) به دنیا آمد.

نام او محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب قریشی هاشمی است. قریش از عرب اند و عرب از نسل اسماعیل بن خلیل ابراهیم علیه السلام می باشند.

بدلیل: در «صحیح مسلم» از واثله بن اسقع - رضی الله عنه - روایت شده است که همانا او از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - شنیده است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرموده اند: «إن الله اصطفى كنانة من ولد إسماعیل، واصطفی قریشاً من كنانة، واصطفی من قریش بني هاشم واصطفاني من بني هاشم».

ترجمه: «الله كنانه را از فرزندان اسماعیل - علیه السلام - انتخاب کرده است و قریش را از كنانه، بني هاشم را از قریش و من را از بني هاشم انتخاب کرده است».

سوال ۹۲: پیامبر ﷺ از کجا هجرت کرد و به کجا؟

جواب: از مکه به مدینه هجرت کرد.

سوال ۹۳: وحی بر پیامبر ﷺ کی نازل شد؟

جواب: وحی بر او هنگامی نازل شد که چهل ساله بود.

سوال ۹۴: پیامبر ﷺ پس از بعثت چند سال در مکه ماند؟

جواب: ایشان ۱۳ سال در مکه ماند.

سوال ۹۵: پیامبر ﷺ به کجا برده شد؟

جواب: پیامبر ﷺ از مسجد الحرام به مسجد الاقصی برده شد و به آسمان های عروج کرد. دلیل این مطلب، آیه ای از قرآن است که می فرماید: «سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (۱)» [الإسراء: ۱].

ترجمه: «پاک و منزّه است ذاتی که شبی بنده اش را از مسجد الحرام به مسجد الاقصی بُرد که پیرامونش را پربرکت نمودیم تا آیاتمان را به او نشان دهیم. بی گمان الله شنوای بیناست».

س ۹۶: پیامبر ﷺ بعد از هجرت چقدر در مدینه ماند؟

جواب: پیامبر ﷺ پس از هجرت ده سال در مدینه ماند و در سال یازدهم هجرت در آنجا وفات یافت. او در زمان وفات ۶۳ ساله بود.

دلیل این مطلب حدیث ابن عباس رضی الله عنه است که گفت: «رسول الله ﷺ در چهل سالگی مبعوث شد، سیزده سال در مکه بود که وحی دریافت می کرد، سپس امر به هجرت شد و ده سال در مدینه بود، و در ۶۳ سالگی وفات یافت.»^۱

سوال ۹۷: فرزندان پیامبر ﷺ چه کسانی هستند؟

جواب: همه ای فرزندان پیامبر ﷺ از خدیجه رضی الله عنها هستند. به جز ابراهیم که از ماریه قبطیه است.

^۱ - [متفق علیه]

پسران: قاسم، عبدالله و ابراهیم.

دختران: زینب رضی الله عنها: دختر بزرگ که ابوالعاص بن ربیع او را نکاح کرد. زینب سال هفتم هجری وفات کرد.

رقیه رضی الله عنها: همسر عثمان - رضی الله عنه - بود با همسر خود به حبشه هجری کرد. سال دوم هجرت وفات کرد.

ام کلثوم رضی الله عنها: بعد از وفات رقیه رضی الله عنها به ازدواج عثمان رضی الله عنه درآمد، و در شعبان سال هفتم هجری وفات کرد.

فاطمه رضی الله عنها: او همسر علی - رضی الله عنه - است. سال دوم هجری علی بن ابی طالب با او ازدواج نمود، و از او حسن و حسین و زینب و ام کلثوم - رضی الله عنهم - متولد شد. بعد از شش ماه وفات پیامبر - صلی الله علیه وسلم - رحلت کرد.

سوال ۹۸: اهل بیت پیامبر ﷺ چه کسانی هستند؟

جواب: اهل بیت پیامبر ﷺ، مؤمنان از نزدیکان او هستند، و بهترین آنها کسانی هستند که بر آنان پوشش انداخته و برایشان دعا کرده است، که عبارتند از: علی، فاطمه، حسن و حسین رضی الله عنهم.

و همسران پیامبر ﷺ نیز از اهل بیت او هستند، و آیات در مورد آنها آمده است، الله تعالی می فرماید: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا». (احزاب / ۳۳)

ترجمه: «به تحقیق الله می خواهد که پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و شما را آن طور که می سزاوارید، پاک نماید».

و همسران پیامبر ﷺ به ترتیب عبارتند از:

۱. خدیجه بنت خویلد رضی الله عنها.
  ۲. سوده بنت زمعه رضی الله عنها.
  ۳. عایشه بنت ابی بکر الصدیق رضی الله عنها.
  ۴. حفصه بنت عمر رضی الله عنها.
  ۵. زینب بنت خزیمه رضی الله عنها.
  ۶. ام سلمه هند بنت ابی امیه رضی الله عنها.
  ۷. زینب بنت جحش رضی الله عنها.
  ۸. جویریة بنت الحارث رضی الله عنها.
  ۹. ام حبیبه رمله بنت ابی سفیان رضی الله عنها.
  ۱۰. صفیه بنت حُی رضی الله عنها.
  ۱۱. میمونه بنت الحارث رضی الله عنها.
- الله تعالی فرموده است: «التَّيْبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ...» [احزاب: ۶]
- ترجمه: «پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است و همسران او مادران مؤمنان هستند...».

سوال ۹۹: مشهورترین غزوات، فتوحات و مواقف پیامبر ﷺ

کدامها اند؟

جواب: مشهورترین آن‌ها عبارتند از:

۱. غزوه بدر که در سال دوم هجرت اتفاق افتاد.
۲. غزوه احد که در سال سوم هجرت بود.
۳. غزوه خندق که در سال پنجم هجرت رخ داد.

۴. صلح حدیبیه که در سال ششم هجرت واقع شد.
۵. غزوه خیبر که در سال هفتم هجرت بود.
۶. فتح مکه که در سال هشتم هجرت رخ داد.
۷. غزوه حنین که همچنین در سال هشتم هجرت بود.
۸. غزوه تبوک که در سال نهم هجرت انجام شد.
۹. حجة الوداع که در سال دهم هجرت صورت گرفت.

سوال ۱۰۰: آن ده نفر که به بهشت بشارت داده شده‌اند، چه کسانی

هستند؟

جواب: آن‌ها کسانی هستند که در حدیث سعید بن زید بن عمرو بن نفیل رضی الله عنه ذکر شده‌اند که پیامبر ﷺ فرمود: «ده نفر در بهشت‌اند:

۱. ابوبکر در بهشت است.
۲. عمر در بهشت است.
۳. عثمان در بهشت است.
۴. علی در بهشت است.
۵. ابو عبیده بن الجراح در بهشت است.
۶. طلحه در بهشت است.
۷. زبیر بن عوام در بهشت است.
۸. سعد بن مالک در بهشت است.
۹. عبد الرحمن بن عوف در بهشت است.

۱۰. سعید بن زید در بهشت است.^۱

و تمام صحابه به بهشت وعده داده شده‌اند، الله تعالی فرموده:

«وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (۱۰۰)» [التوبة: ۱۰۰].

ترجمه: «پیشگامان نخستین مهاجران و انصار و کسانی که به نیکی روش آنان را در پیش گرفتند و راه ایشان را بخوبی پیمودند، الله از آنان خوشنود است و ایشان هم از الله خوشنودند، و الله برای آنان بهشت را آماده ساخته است که در زیر (درختان و کاخهای) آن رودخانه‌ها جاری است و جاودانه در آنجا می‌مانند، این است پیروزی بزرگ و رستگاری سترگ».

پایان ترجمه‌ی کتاب.

صبح پنج شنبه ۱۹/ سرطان ۱۴۰۴ ه.ش

^۱ - این حدیث را ترمذی و دیگران روایت کرده‌اند و آلبانی آن را تأیید کرده است.